

**Διαχρονική Ανάλυση Μεταβολής των Τιμών Φαρμάκων
κατά την περίοδο 1998-2008**

Στην παρούσα μελέτη αναλύονται διαχρονικά οι μεταβολές των τιμών των φαρμάκων που κυκλοφορούν στην Ελληνική αγορά, κατά την περίοδο 1998 έως 2008. Σκοπός της μελέτης είναι αφενός η αποτύπωση των αυξήσεων και μειώσεων τιμών που έλαβαν χώρα την τελευταία δεκαετία, και αφετέρου η διερεύνηση της επίπτωσης των τιμών στη διαμόρφωση της φαρμακευτικής δαπάνης.

ΚΥΡΙΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΙΜΩΝ 1998-2008:

- Με βάση τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος (ΕΣΥΕ), το 2007 και 2008:
 - ο Δείκτης Τιμών Νοσοκομειακής Περίθαλψης αυξήθηκε κατά μέσο όρο **με τετραπλάσιο ρυθμό** από ότι ο Δείκτης Τιμών Φαρμάκου
 - ο Δείκτης Τιμών Υγείας και ο Γενικός Δείκτης Τιμών Καταναλωτή αυξήθηκαν κατά μέσο όρο **με τριπλάσιο ρυθμό** από ότι ο Δείκτης Τιμών Φαρμάκου
- Οι μειώσεις των τιμών:
 - στα 100 πρώτα φάρμακα σε αξία για το 2008, περιόρισαν τη φαρμακευτική δαπάνη **κατά 6,6%**
 - στα 100 πρώτα φάρμακα σε ποσότητα για το 2008, περιόρισαν τη φαρμακευτική δαπάνη **κατά 3,3%**
- Τα ακριβά φάρμακα μείωσαν ποσοστιαία περισσότερο την τιμή τους κατά την περίοδο 1998 - 2008
- Σε όλες τις θεραπευτικές κατηγορίες σημειώθηκε μείωση της τιμής των φαρμάκων κατά την περίοδο 1998 - 2008
- Οι μεγαλύτερες μειώσεις τιμών πραγματοποιήθηκαν στα φάρμακα με τις μεγαλύτερες πωλήσεις κατά την περίοδο 1998 - 2008

Από τη μελέτη προκύπτει ότι η αύξηση της φαρμακευτικής δαπάνης δεν οφείλεται στις τιμές των φαρμάκων. Ως εκ τούτου, οι αιτίες αύξησης της φαρμακευτικής δαπάνης πρέπει να αναζητηθούν στους άλλους προσδιοριστικούς της παράγοντες, οι οποίοι συνδέονται κυρίως με την κατανάλωση φαρμάκων και όχι με τις τιμές.

Για τους σκοπούς της μελέτης, εξετάστηκε η διαχρονική πορεία του Δείκτη Τιμών Φαρμάκων κάνοντας σύγκριση με την αντίστοιχη πορεία Δεικτών άλλων αγαθών τόσο στην Ελλάδα όσο και στην ΕΕ-27. Επίσης, προκειμένου να υπολογισθούν οι μεταβολές στις τιμές των φαρμάκων, δημιουργήθηκε κοινή βάση δεδομένων η οποία περιλαμβάνει όλα τα φάρμακα που κυκλοφόρησαν στην αγορά από το 1994 μέχρι το 2008¹.

Ειδικότερα, για να υπολογισθεί η μεταβολή της τιμής ενός φαρμάκου, ως αρχική τιμή του προϊόντος θεωρείται η χονδρική τιμή με την οποία τιμολογήθηκε το φάρμακο από το Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας (πρώην Υπουργείο Ανάπτυξης), όταν αυτό κυκλοφόρησε για πρώτη φορά στην Ελληνική αγορά. Ωστόσο, για λόγους ομοιογένειας των τιμών, για όσα φάρμακα κυκλοφόρησαν στην αγορά πριν από το 1998, θεωρήθηκε ως αρχική τιμή η χονδρική τιμή αυτών που αναγράφεται στο τελευταίο Δελτίο Τιμών Φαρμάκων του 1997 (Δεκέμβρης 1997)². Ως τελική τιμή των φαρμάκων, λαμβάνεται αυτή που αναγράφεται στο τελευταίο Δελτίο Τιμών Φαρμάκων του 2008.

Στη συνέχεια, προκειμένου να μελετηθούν οι μεταβολές των τιμών σε μεγαλύτερη ανάλυση, εξετάστηκαν οι μεταβολές τιμών των 100 πρώτων φαρμάκων, σε όγκο (ποσότητα) και αξία (πωλήσεις), για το 2008, εστιάζοντας –λόγω έλλειψης στοιχείων για τις νοσοκομειακές πωλήσεις– στα φάρμακα που χορηγούνται από τα ιδιωτικά φαρμακεία, δηλαδή σε εξωνοσοκομειακούς ασθενείς, τα οποία αντιπροσωπεύουν περίπου τα 3/4 της συνολικής αγοράς φαρμάκου. Επομένως, εξετάστηκαν δύο υποπεριπτώσεις:

- i. Οι πωλήσεις των 100 πρώτων φαρμάκων σε αξία, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 37,7% των συνολικών πωλήσεων μέσω φαρμακείων
- ii. Οι πωλήσεις των 100 πρώτων φαρμάκων σε ποσότητα, οι οποίες αντιπροσωπεύουν περίπου το 20% των συνολικών πωλήσεων μέσω φαρμακείων.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι, ο όρος «φάρμακο» περιλαμβάνει κάθε φαρμακευτικό προϊόν που κατέχει άδεια κυκλοφορίας στην Ελληνική αγορά, η οποία έχει εκδοθεί από τον ΕΟΦ.

Συνοπτικά, τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα του Δείκτη Τιμών Φαρμάκων είναι τα ακόλουθα:

- **Οι τιμές των φαρμάκων μεταβάλλονται με χαμηλότερο ρυθμό από ότι οι τιμές της νοσοκομειακής περίθαλψης, της συνολικής αγοράς υγείας, αλλά και από το σύνολο των αγαθών της αγοράς.**
- Συγκεκριμένα, στην **Ελλάδα** οι ετήσιες μεταβολές που παρουσιάζει ο Δείκτης Τιμών Φαρμάκων, με βάση τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος (ΕΣΥΕ), κινούνται σε επίπεδα κάτω του 1% από το 2003 μέχρι σήμερα. Ωστόσο, οι μεταβολές στο Δείκτη Τιμών Υγείας ανέρχονται στο 3% και 3,6% για τα έτη 2007 και 2008, στο

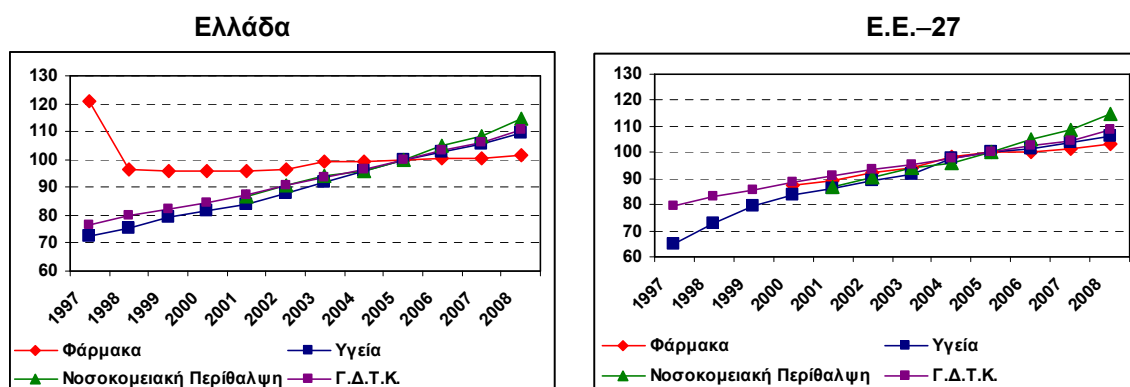
¹ Η περίοδος ανάλυσης είναι η δεκαετία 1998-2008, αλλά καταχωρήθηκαν τα Δελτία Τιμών Φαρμάκων που εκδόθηκαν από το 1994 ώστε να είναι δυνατό να υπολογιστεί η μεταβολή και για το 1998

² Το 1997, άλλαξε το σύστημα τιμολόγησης των φαρμάκων (χαμηλότερη τιμή της Ε.Ε.) και καταργήθηκαν οι εισφορές υπέρ τρίτων επί της τιμής των φαρμάκων

Δείκτη Τιμών Νοσοκομειακής Περίθαλψης ανέρχονται στο 3,1% και 5,5% και στο Γενικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή ανέρχονται σε 2,9% και 4,2%, αντίστοιχα.

- Αντίθετα **στην Ευρώπη**, ο μέσος Δείκτης Τιμών Φαρμάκων ακολουθεί την ίδια αυξητική τάση με το Δείκτη Τιμών Υγείας και το Δείκτη Τιμών Καταναλωτή.
- Συμπερασματικά ενώ δηλαδή στην Ελλάδα, ο μέσος Δείκτης Τιμών Φαρμάκων παραμένει σχεδόν σταθερός, στην Ευρώπη, η μεταβολή του αντίστοιχου δείκτη ενώ είναι μεν μικρότερη από τη μεταβολή του Δείκτη Τιμών Υγείας, εντούτοις είναι πολλές φορές μεγαλύτερη από τη μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (Διάγραμμα 1).

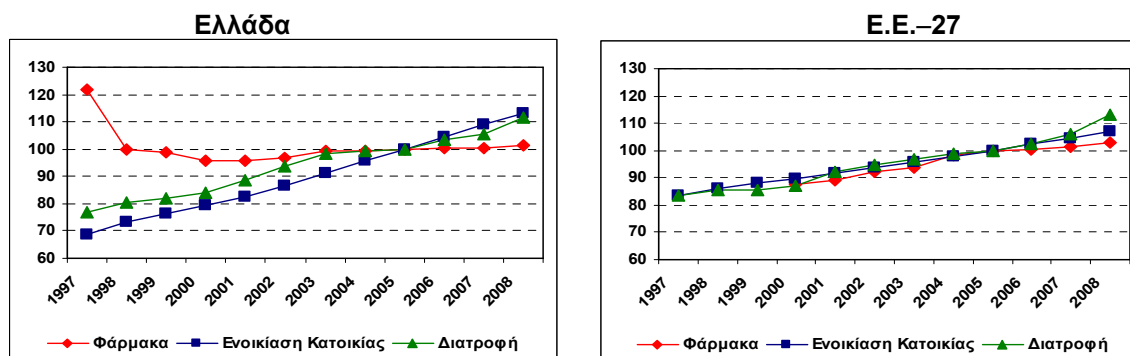
Διάγραμμα 1. Διαχρονική Εξέλιξη Δείκτη Τιμών Υγείας, Δείκτη Τιμών Νοσοκομειακής Περίθαλψης, Δείκτη Τιμών Φαρμάκου & Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ, Eurostat

- Τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη των 27, οι τιμές των φαρμάκων αυξάνονται με χαμηλότερο ρυθμό από ότι οι τιμές άλλων αγαθών, όπως είναι η διατροφή και η στέγαση, των οποίων η ζήτηση είναι ανελαστική όπως και του φαρμάκου (Διάγραμμα 2).

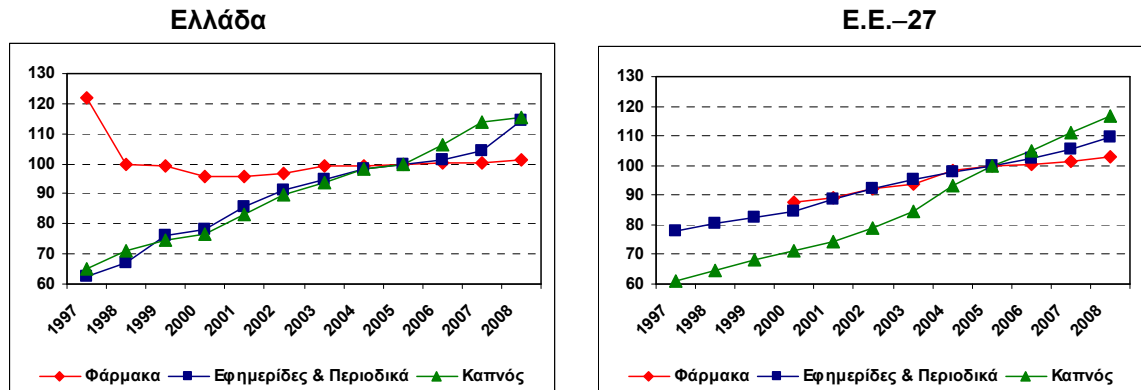
Διάγραμμα 2. Διαχρονική Εξέλιξη Δεικτών Αγαθών Πρώτης Ανάγκης

Πηγή: Eurostat

- Συγκρίνοντας το Δείκτη Τιμών Φαρμάκων, με τους δείκτες τιμών δύο κατηγοριών αγαθών πολυτελείας, στην Ελλάδα και τις χώρες-μέλη της Ε.Ε.-27, διαπιστώνεται ότι και σε αυτή την περίπτωση τα φάρμακα αυξάνονται με χαμηλότερο ρυθμό από ότι οι τιμές αυτών των δευτερευόντων αγαθών, δηλ. από τις τιμές των περιοδικών / εφημερίδων και του καπνού (Διάγραμμα 3).

Διάγραμμα 3. Διαχρονική Εξέλιξη Δεικτών Δευτερευούσης Ανάγκης

Πηγή: Eurostat

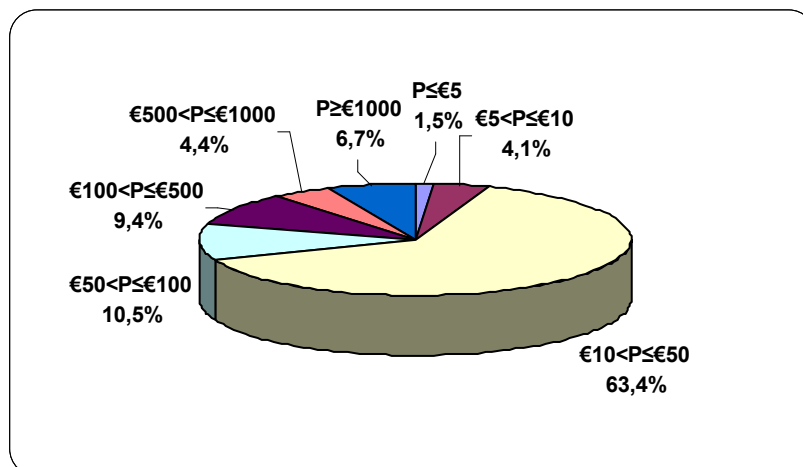
Στη συνέχεια, έγινε ανάλυση των μεταβολών των τιμών, των 100 πρώτων (σε αξία και ποσότητα) για το 2008, φαρμάκων από την οποία προέκυψε, ότι:

- Η μείωση της τιμής, των 100 πρώτων σε πωλήσεις φαρμάκων για το 2008, σταθμισμένη βάσει αξίας ανήλθε στο 2,21%, και σταθμισμένη βάσει όγκου στο 4,95%. Επίσης, η μεταβολή της τιμής, των 100 πρώτων σε ποσότητα φαρμάκων για το 2008, σταθμισμένη βάσει αξίας παρέμεινε σταθερή. Δεδομένου ότι οι επιπτώσεις από τις μεταβολές στις τιμές των φαρμάκων στη συνολική αγορά, διαφέρουν ανάλογα με την εμπορική κίνηση του κάθε φαρμάκου, είναι απαραίτητο να σταθμιστεί η κάθε μεταβολή τιμής, με βάση το μερίδιο των πωλήσεων των φαρμάκων (είτε σε αξία είτε σε όγκο).
- Στην προσπάθεια εκτίμησης της επίπτωσης των μειώσεων των τιμών στη φαρμακευτική δαπάνη λαμβάνεται υπόψη η ίδια ζητούμενη ποσότητα φαρμάκων την περίοδο που αυτά κυκλοφόρησαν και σήμερα. Συνεπώς, η μεταβολή που προκύπτει στο μέγεθος της αγοράς αποδίδει αποκλειστικά τις μεταβολές των τιμών, και είναι ανεξάρτητη από μεταβολές στην ποσότητα. Με βάση την παραδοχή αυτή, προέκυψε ότι οι μειώσεις των τιμών, στα 100 πρώτα σε αξία φάρμακα για το 2008, περιόρισαν τη φαρμακευτική δαπάνη κατά 6,6% και οι μειώσεις των τιμών, στα 100 πρώτα σε ποσότητα φάρμακα για το 2008, περιόρισαν τη φαρμακευτική δαπάνη κατά 3,3%.
- Επομένως, παρά την αυξανόμενη τάση της φαρμακευτικής δαπάνης οι μειώσεις των τιμών των φαρμάκων κατά την τελευταία δεκαετία συνετέλεσαν στη συγκράτησή της.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΙΜΩΝ

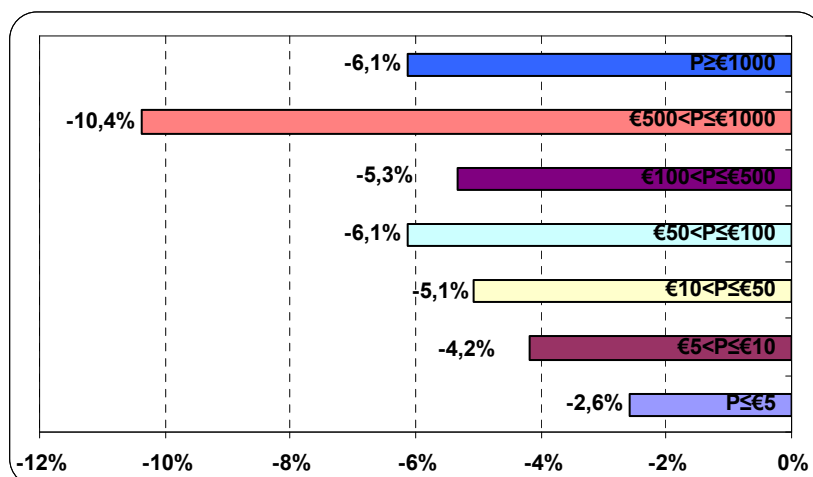
- Το 69% των πωλήσεων των 100 πρώτων σε αξία φαρμάκων για το 2008, προέρχονται από φάρμακα που κοστίζουν λιγότερο από €50. Συγκεκριμένα, το 63,4% των πωλήσεων του δείγματος προέρχεται από φάρμακα που κοστίζουν από €10 μέχρι €50 (Διάγραμμα 4).

Διάγραμμα 4. Κατανομή των πωλήσεων των 100 πρώτων σε αξία φαρμάκων με βάση το επίπεδο τιμών

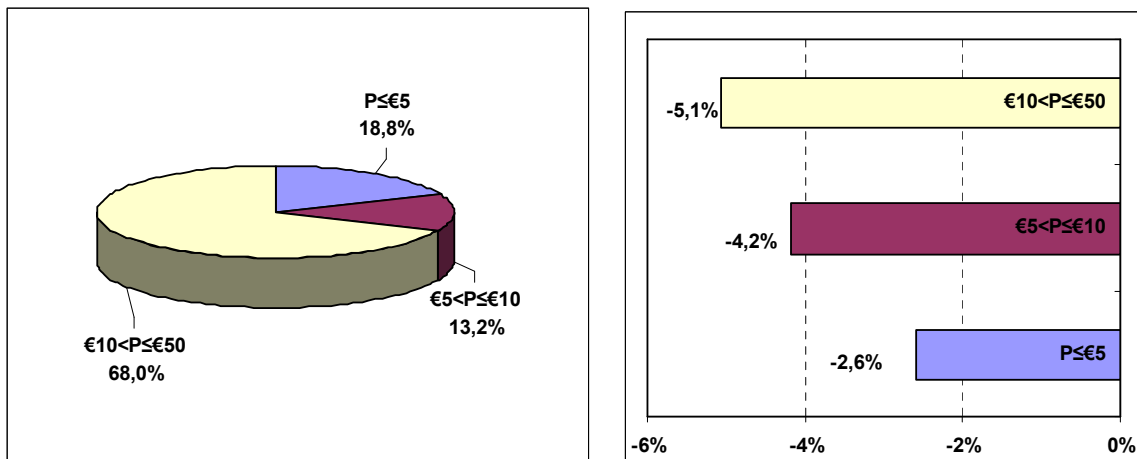
- Σε όλα τα επίπεδα τιμών που εξετάστηκαν στη μελέτη, για τα 100 πρώτα σε πωλήσεις φάρμακα για το 2008, σημειώθηκε μείωση της μέσης τιμής αυτών.
- Κατατάσσοντας τα 100 πρώτα σε πωλήσεις φάρμακα για το 2008 ανά επίπεδο τιμών, παρατηρείται ότι η μέση ποσοστιαία μείωση της τιμής των φαρμάκων τείνει να είναι μεγαλύτερη όσο αυξάνεται η τιμή αυτών. Συγκεκριμένα, η μεγαλύτερη μείωση τιμών (-10,4%) πραγματοποιήθηκε στην ομάδα των φαρμάκων με τιμή από €500 έως €1.000 (Διάγραμμα 5).

Διάγραμμα 5. Ποσοστιαία μεταβολή τιμών ανά επίπεδο τιμών των 100 πρώτων σε αξία φαρμάκων

- Τα 100 πρώτα σε όγκο φάρμακα για το 2008 είναι όλα «χαμηλού κόστους φάρμακα» με τιμή κάτω των €50. Συγκεκριμένα, η μέγιστη τιμή που συναντάται στο δείγμα των 100 πρώτων σε όγκο φάρμακα είναι €43.
- Στο δείγμα των 100 πρώτων σε όγκο φαρμάκων για το 2008, τα ακριβότερα φάρμακα δέχθηκαν μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση στην τιμή τους (Διάγραμμα 6)

Διάγραμμα 6. Κατανομή πωλήσεων και ποσοστιαία μεταβολή τιμών ανά επίπεδο τιμών των 100 πρώτων σε όγκο φαρμάκων

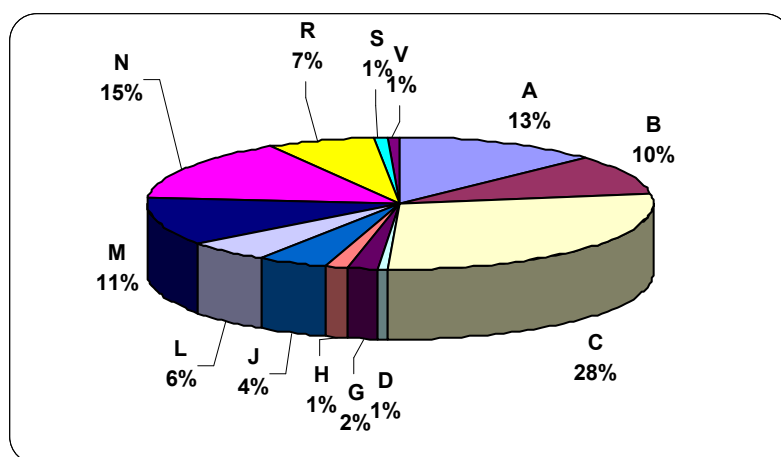

- Από τα παραπάνω επιβεβαιώνεται ότι κατά την τελευταία δεκαετία τα ακριβότερα φάρμακα είναι αυτά που έλαβαν τις μεγαλύτερες μειώσεις τιμών.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ (ATC)³

- Στο δείγμα των 100 πρώτων σε πωλήσεις φαρμάκων για το 2008, τις περισσότερες πωλήσεις συγκεντρώνουν τα καρδιολογικά φάρμακα (C:28%), ακολουθούν τα φάρμακα για το νευρικό σύστημα (N:15%) και την τρίτη θέση καταλαμβάνουν τα φάρμακα για το πεπτικό σύστημα και το μεταβολισμό (A:13%), (Διάγραμμα 7). Τα αποτελέσματα αυτά συμφωνούν με το επιδημιολογικό προφίλ των Ελλήνων, καθώς σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ, στις κύριες αιτίες θανάτων στην Ελλάδα το 2007 συμπεριλαμβάνονται οι καρδιαγγειακές και οι εγκεφαλοαγγειακές παθήσεις.

Διάγραμμα 7. Κατανομή πωλήσεων 100 πρώτων φαρμάκων σε αξία ανά θεραπευτική κατηγορία (ATC)

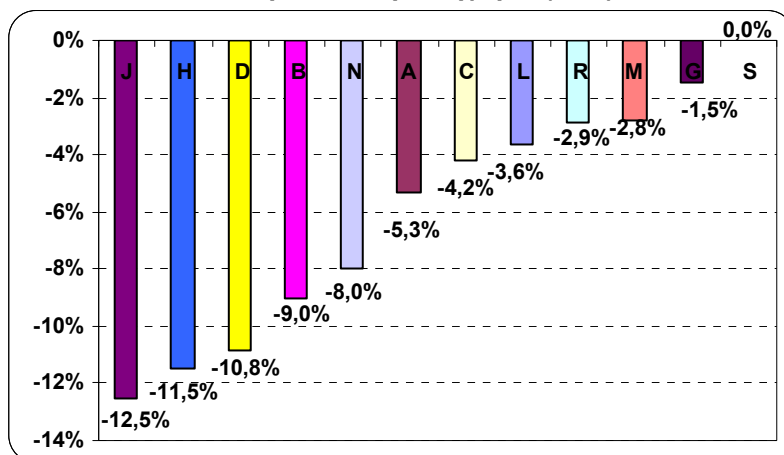

- Κατατάσσοντας τα 100 πρώτα σε πωλήσεις φάρμακα για το 2008 ανά θεραπευτική κατηγορία, παρατηρήθηκε μείωση της μέσης τιμής των φαρμάκων σε όλες τις θεραπευτικές κατηγορίες⁴ (Διάγραμμα 8). Συγκεκριμένα, η μεγαλύτερη μείωση της τιμής σημειώθηκε στα αντιβιοτικά (ATC J), ενώ στις θεραπευτικές κατηγορίες όπου εμφανίζονται οι υψηλότερες πωλήσεις, δηλαδή στα καρδιολογικά φάρμακα (ATC C), στα φάρμακα για το νευρικό σύστημα (ATC N) και στα φάρμακα για το πεπτικό σύστημα και το μεταβολισμό (ATC A), η τιμή παρουσίασε μέση μείωση της τάξης του 4%, 8% και 5%, αντίστοιχα.

³ Η περιγραφή των θεραπευτικών κατηγοριών με βάση την ταξινόμηση ATC παρατίθεται στο Παράρτημα Ι

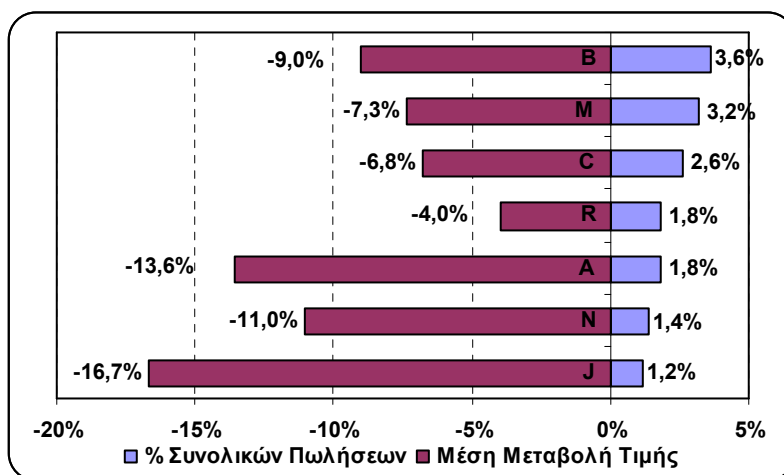
⁴ Εξαιρέση αποτελούν τα φάρμακα που ανήκουν στη θεραπευτική κατηγορία S (φάρμακα για τα αισθητήρια όργανα), των οποίων η τιμή δε μεταβλήθηκε

Διάγραμμα 8. Ποσοστιαία μεταβολή τιμών 100 πρώτων φαρμάκων σε αξία ανά θεραπευτική κατηγορία (ATC)

- Εξετάζοντας τις μεταβολές στις τιμές των τριών πρώτων φαρμάκων σε πωλήσεις στις μεγαλύτερες θεραπευτικές κατηγορίες της αγοράς, **παρατηρείται μείωση της μέσης τιμής σε όλες τις θεραπευτικές κατηγορίες.**
- Η μέση μείωση της τιμής των τριών πρώτων φαρμάκων των μεγαλύτερων θεραπευτικών κατηγοριών της αγοράς είναι μεγαλύτερη από την αντίστοιχη μείωση που παρατηρείται στο σύνολο της κατηγορίας, δηλαδή όταν το αρχικό δείγμα προέρχεται από τα 100 πρώτα σε πωλήσεις φάρμακα (διάγραμμα 9).
- Η ανάλυση των τριών πρώτων φαρμάκων σε πωλήσεις στις μεγαλύτερες θεραπευτικές κατηγορίες, αποδεικνύει ότι **τα φάρμακα που συγκεντρώνουν τις υψηλότερες πωλήσεις δέχονται και τις μεγαλύτερες μειώσεις στην τιμή τους.** Συνεπώς, **οι μεγαλύτερες μειώσεις τιμών παρουσιάζονται στα φάρμακα με τη μεγαλύτερη εμπορική επιτυχία.**

Διάγραμμα 9. Ποσοστιαία κατανομή πωλήσεων και μεταβολή τιμών των 3 πρώτων φαρμάκων στις μεγαλύτερες θεραπευτικές κατηγορίες (ATC) σε αξία

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η μελέτη αποδεικνύει ότι, **κατά την τελευταία δεκαετία, οι μεγαλύτερες μειώσεις τιμών παρουσιάζονται στα φάρμακα με τις υψηλότερες τιμές, αλλά και σε αυτά με τις μεγαλύτερες πωλήσεις.** Επίσης, **προκύπτει ότι παρά την αυξητική τάση της φαρμακευτικής δαπάνης, οι μειώσεις των τιμών κατά την τελευταία δεκαετία συνετέλεσαν στη συγκράτησή της.** Επομένως, από τη μελέτη **προκύπτει ότι η αύξηση της φαρμακευτικής δαπάνης δεν οφείλεται στις τιμές των φαρμάκων. Ως εκ τούτου, οι αιτίες αύξησης της φαρμακευτικής δαπάνης πρέπει να αναζητηθούν στους άλλους προσδιοριστικούς της παράγοντες, οι οποίοι συνδέονται κυρίως με την κατανάλωση φαρμάκων και όχι με τις τιμές.**

Για το ίδιο θέμα, μελέτη της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας επιβεβαιώνει ότι “η εξέλιξη της φαρμακευτικής δαπάνης στην Ελλάδα συνδέεται σε μεγαλύτερο βαθμό με την αύξηση της κατανάλωσης φαρμάκων ως αποτέλεσμα των κοινωνικοοικονομικών και δημογραφικών παραγόντων και λιγότερο με την εξέλιξη των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων, οι οποίες αποτελούν και πεδίο έντονου παρεμβατισμού”

(Πηγή: Μελέτη του Όγκου και της Αξίας της φαρμακευτικής κατανάλωσης, Τομέας Οικονομικών της Υγείας, ΕΣΔΥ, Ιούλιος 2008, Γ. Κυριόπουλος και συν.)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Θεραπευτικές Κατηγορίες

Θεραπευτικές Κατηγορίες κατά ATC

A	Πεπτικό Σύστημα & Μεταβολισμός
B	Αίμα & Αιμοποιητικά Όργανα
C	Καρδιαγγειακό Σύστημα
D	Δερματολογικά
G	Ουρογεννητικό Σύστημα & Γεννητικές Ορμόνες
H	Συστηματικά Ορμονικά Φάρμακα
J	Φάρμακα κατά των Λοιμώξεων για Συστηματική Χρήση
K	Διαλύματα Νοσοκομειακής Χρήσης
L	Αντινεοπλασματικοί & Ανοσορυθμιστικοί Παράγοντες
M	Μυοσκελετικό Σύστημα
N	Νευρικό Σύστημα
P	Αντιπαρασιτικά Φάρμακα
R	Αναπνευστικό Σύστημα
S	Αισθητήρια Όργανα
T	Διαγνωστικοί Παράγοντες
V	Διάφορα άλλα Φάρμακα

Πηγή: ATC Index with DDD's, WHO Collaborating Centre for Health Statistics